

ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ
ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 12-2015

ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

... ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ

...ਜਵਾਬਦੇਹ

ਨਿਰਣਾ

ਐੱਮ.ਐੱਮ. ਸੁੰਦਰੇਸ਼, ਜੱਜ

1. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ (ਐਡਹਾਕ), ਫਾਸਟ ਟ੍ਰੈਕ ਕੋਰਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 376, 452 ਅਤੇ 506 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. ਐਸ 1106 ਐਸਬੀ -2003 ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ:

2. ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੀੜਤਾ ਪੱਖ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਚਾਕੂ ਮਾਰ ਕੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ। ਪੀੜਤਾ ਦਾ ਭਰਾ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਘਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਘਰ ਪਰਤਣ 'ਤੇ, ਪੀੜਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ, ਪੀਡਬਲਯੂ-4 ਨੇ ਇਕੱਲੇ ਝਗੜੇ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਧੀ, ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦਾਅ 'ਤੇ ਸੀ।
3. ਉਪਰੋਕਤ ਘਟਨਾ ਮਿਤੀ 15.03.2000 ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੀੜਤਾ ਦੇ ਚਾਚਾ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਸੀਬਤ ਦੀ ਅਸ਼ੰਕਾ ਅਤੇ ਧਮਕੀਆਂ ਕਾਰਨ ਰਹਿ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, 13.04.2000 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 376, 452, 506 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਤਹਿਤ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰ.60/2000 ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ।

4. ਮਾਣਯੋਗ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ (ਐਡਹਾਕ), ਫਾਸਟ ਟਰੈਕ ਕੋਰਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਦਸ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਇਕਲੋਤੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ, ਜੋ ਕਿ ਪੀੜਤਾਂ ਦਾ ਭਰਾ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।
5. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ:

6. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਕੋਈ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਸ਼ੱਕੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੀੜਤਾ ਦੇ ਕੋਈ ਬਾਹਰੀ ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 4 ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੁੰਦੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ, ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਖਟਾਸ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਹਿ-ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਪੀੜਤਾ ਦੇ ਚਾਚੇ ਦੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਸਾਲ 2013 ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲੀ ਫੋਰਮ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਰਸਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੀੜਤਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ:

7. ਰਾਜ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਮਾਣਯੋਗ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਤੀਜੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਗਾੜ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਦਖਲ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਗਿਆਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਪੀ ਡਬਲਯੂ 4 ਅਤੇ ਪੀ ਡਬਲਯੂ 6 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਸਹੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਜਾਂ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਪੀਡਬਲਯੂ 6 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਨੁਕੂਲ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚਰਚਾਵਾਂ :

8. ਪੀੜਤਾ ਪੀਡਬਲਿਊ-6 ਨੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 376 ਆਈ ਪੀ ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਉਸਦੇ ਚਾਚੇ ਦੇ ਨਿਵਾਸ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ 28 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਤਰਕ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪੀਡਬਲਿਊ-4 ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਦਰਜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਿਊ-4 ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਦੋਵੇਂ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਾਰਾ 376 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਝਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗਾ, ਉਹ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਵਿਅਕਤੀ ਪੀੜਤਾ ਦਾ ਚਾਚਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਚਾਕੂ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਇੱਕ ਖਾਸ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਕੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਿਊ-4 ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਿਊ 4 ਦੇ ਪੁੱਤਰ, ਜੋ ਕਿ ਇਤਫਾਕਨ ਪੀਡਬਲਿਊ 6 ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ, ਦੀ ਇਕਲੋਤੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਜਾਂਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਭੌਤਿਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ, ਅਸੀਂ **ਤਖਾਜੀ ਹੀਰਾਜੀ ਬਨਾਮ ਠਾਕੁਰ ਕੁਬਰਸਿੰਗ ਚਮਨਸਿੰਗ, (2001) 6 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 145,**

"19. ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਭੌਤਿਕ ਗਵਾਹ, ਜੋ ਘਟਨਾ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਜਾਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਦੇ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰੇਗਾ, ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ, ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰਾਲ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਘਾਟ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਭੌਤਿਕ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਅਨੁਮਾਨ ਕੱਢਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਇਸ ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜੇਕਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਬੂਤ ਉਪਲਬਧ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ ਜਾਂ ਨਕਲ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪਦਾਰਥਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ

ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਕੀ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਗਵਾਹ ਜਾਂਚ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੇ ਜਵਾਬ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਉਲਟ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉੱਠ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗਵਾਹੀ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਇਸ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਤੱਥ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ... "

9. **ਰਾਜੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, (2022) 12 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 200:**

" ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਾ ਕਰਨਾ "

34. ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਗੁਣਵੱਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ' ਤੇ। ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਉਲਟ ਅਨੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਸ ਧਿਰ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। "

10. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਗਲਤ ਤੱਥਵਾਦੀ ਸਿੱਟਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 6 ਦੇ ਚਾਰੇ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੀੜਤਾ ਦਾ ਕੇਸ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਉੱਚੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰੱਖਣਾ ਪਏਗਾ ਪਰ ਫਿਰ, ਅਜਿਹੀ ਗਵਾਹੀ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉਪਲਬਧ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਰੈਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੀੜਤਾ ਪੱਖ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਇੱਛੁਕ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ 4 ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੇਸ਼ਗੀ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

11. ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ **ਰਾਜੇਸ਼ ਯਾਦਵ (ਸੁਪਰਾ)** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰੇ ਦਾ ਲਾਭ ਸਹਿਤ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ,

“12. ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 3 "ਸਬੂਤ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁਥਾਨੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ "ਸਬੂਤ" ਇੱਕ ਸਾਧਨ, ਕਾਰਕ ਜਾਂ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਇੱਕ ਤਰਕਪੂਰਨ ਅਨੁਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਇੱਕ ਡਿਗਰੀ ਉਧਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਇੱਕ "ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ" ਹੈ ਜੋ ਅਸਲ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਠੋਸ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਲੀਆਂ ਗੁਲਝਣਾ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

13. "ਸਾਬਤ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਭਾਵੇਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਪੂਰੇ ਐਕਟ ਦਾ ਦਿਲ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ, ਸੁਚੇਤ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ" ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਇੱਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮਹੱਤਵ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਤੱਕ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਜੇ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਇੱਕ ਡਿਗਰੀ ਦੁਆਰਾ, ਇੱਕ ਤਾਰਕਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦਾ ਸਬੂਤ।

14. ਮਾਮਲੇ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਕਾਲੀ ਪਦਾਰਥਕ ਕਾਰਕ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ "ਮਾਮਲੇ" ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਉਲਟ ਨਹੀਂ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜੀਨਸ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਸਬੂਤ ਇੱਕ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮਾਮਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, "ਮਾਮਲਿਆਂ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, "ਸਬੂਤ" ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਚੇਤਾਵਨੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਵਰਜਿਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦਾ ਰੂਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

15. ਮਾਮਲੇ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਵਿਵੇਕ ਅਤੇ ਲਚਕਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਸੰਬੰਧੀ ਸਬੂਤ, ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਸਬੂਤ, ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਸਬੂਤ, ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ, ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ, ਅਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ, ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ, ਅਸਲ ਸਬੂਤ, ਸੰਭਾਵਤ ਸਬੂਤ, ਮੁੱਢਲਾ ਸਬੂਤ, ਅਸਲ ਸਬੂਤ, ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਬੂਤ, ਠੋਸ ਸਬੂਤ, ਗਵਾਹੀ ਸਬੂਤ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

16. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ "ਮਾਮਲਾ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, "ਅਰਥ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮਲ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਜੋ ਸਬੂਤ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਇੱਕ "ਮਾਮਲੇ" ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਬਾਰ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ।

17. ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਜੂਦ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸੰਭਾਵੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਕੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਹੈ। ਸਮੁੱਚਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਢੁਕਵੇਂ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸਹੂਲਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਦੋ ਤਰੀਕੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਆਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ, ਇੱਕ ਰਾਏ ਬਣਾ ਕੇ ਕਿ ਇਹ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਵਿਕਲਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਉਕਤ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੂਝਵਾਨ ਆਦਮੀ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਸੰਭਾਵਿਤ ਮੰਨ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਵਿਕਲਪਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਦਾਲਤ ਤੇ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

18. ਐਕਟ ਅਧੀਨ "ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਧਾਰਾ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸੂਝਵਾਨ ਆਦਮੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸੂਝਵਾਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਹੀ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਜੱਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੂਝਵਾਨ ਆਦਮੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੱਜ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਰਾਹੀਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

19. ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧ ਇਹ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਸਮੁੱਚੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਮੁੱਦੇ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਤ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਕਾਗਰਤਾ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜਿਆਂ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਜੋੜਨ ਵਿੱਚ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦਾ ਸਬੂਤ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇੱਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਹੈ।"

12. ਜੇਕਰ ਉਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਹੋਰ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਵੀ ਹੋਣਗੇ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਪੀ ਡਬਲਿਊ 6 ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਗਏ। ਸਬੂਤ ਇਹ ਵੀ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਪੀ ਡਬਲਿਊ 4 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ।

13. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ (ਐਡਹਾਕ), ਫਾਸਟ ਟਰੈਕ ਕੋਰਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੁਆਰਾ ਸੈਸ਼ਨ ਕੇਸ ਨੰ. 41-2002

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. ਐਸ 1106 ਐਸਬੀ -2003 ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਖਾਰਜ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਮਾਨਤ ਬਾਂਡ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

.....ਜੱਜ
(ਸੂਰਯਾ ਕਾਂਤ)

.....ਜੱਜ
(ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਸੁੰਦਰੇਸ਼)

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ,

22 ਜੂਨ, 2023

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।